

67-ci rayon

Zəfərin reallıqları Ağdərəni də quruculuq və inkişaf ünvanına çevirəcək

Ölkə Prezidenti tərəfindən Milli Məclisə qanunvericilik təşəbbüsü qaydasında "Azərbaycan Respublikasının Ağdərə rayonunun yaradılması haqqında" qanun layihəsi təqdim olunub. Noyabrın 27-də parlamentin Regional məsələlər komitəsinin iclasında qanun layihəsinə baxılıb və Milli Məclisin plenar müzakirəsinə tövsiyə edilib.

1930-cu ildə təşkil olunan rayon

İlk dəfə 1930-cu ildə təşkil olunan Ağdərə rayonu keçmiş Dağlıq Qarabağ Muxtar Vilayətinin tərkibində olub. Rayon 1991-ci ilə qədər Mardakert adlanıb. 1991-ci ilin noyabr ayında qəbul edilən "Azərbaycan Respublikasının Dağlıq Qarabağ Muxtar Vilayətini ləğv etmək haqqında" qanunla rayonun adı dəyişdirilərək Ağdərə adlandırılıb. Eyni zamanda həmin vaxtdan Martuni rayonu Xocavənd adlandırılıb, Əsgəran və Hadrut rayonları ləğv olunub, Xocalı şəhəri mərkəz olmaqla Xocalı rayonu yaradılıb. Ləğv edilmiş Əsgəran rayonunun ərazisi Xocalı rayonunun, Hadrut rayonunun ərazisi isə Xocavənd rayonunun tərkibinə verilib.

"Azərbaycan Respublikasının inzibati ərazi bölgüsündə qismən dəyişiklik edilməsi haqqında" Milli Məclisin 13 oktyabr 1992-ci il tarixli qərarı ilə Ağdərə rayonu 1992-ci il oktyabrın 13-də ləğv olunub. Qərara əsasən, rayonun kəndləri və onlara məxsus torpaq sahələri Tərtər, Ağdam və Kəlbəcər rayonlarının inzibati tərkibinə verilib. Rayonun mərkəzi Ağdərə şəhəri Tərtər rayonuna verilib.

Ağdərənin işğalı
AXC-Müsavət cütliyünün
yarıtmaz idarəçiliyinin
nəticəsi idi

Ağdərə şəhəri və ləğv edilmiş rayonun kəndləri

1993-cü ilin iyulunda ermənilər tərəfindən işğal olunmuşdu. Bu işğal o dövrdə respublikamızda AXC-Müsavət cütliyünün yarıtılmaz idarəçiliyi nəticəsində yaranan proseslərin nəticəsi idi. Qiyam qaldıran S.Hüseynovun nəzarətində olan hərbi hissələrin döyüş mövqelərini ataraq Bakıya doğru irəliləməsindən istifadə edən ermənilər iyulun 7-də Xankəndidən 62 kilometr şimalda yerləşən Ağdərə şəhərini və ətraf kəndləri işğal etmişdilər.

İşğal olunana qədər yerli əhali olan azərbaycanlılar keçmiş Ağdərə rayonunun, əsasən, 14 kəndində - Sırxavənd, Bəşirlər, Qaraşlar, Qaralar, Baş Güneypəyə, Orta Güneypəyə, Xatınbəyli, Manikli, Tellibinə, Narınclar, Çərəktar, İmarət-Qərvənd, Umudlu, Yeni Qaralar kəndlərində və Gəncxana sovxoz qəsəbəsində yaşayıblar. Bu 14 kənddə 14 min nəfərdən çox azərbaycanlı yaşayıb və işğaldan sonra onlar öz doğma yurdlarından məcburən köçkün düşərək Azərbaycanın müxtəlif bölgələrində məskunlaşıblar.

Tərtərdən 851,25,
Kəlbəcərdən 735,84,
Ağdamdan 73,74
kvadratkilometr...

Azərbaycan Ordusunun bu ilin sentyabr ayında həyata ke-

çirdiyi lokal xarakterli antiterror tədbirləri nəticəsində Qarabağda separatizmə son qoyuldu, respublikamızın suverenliyi tam bərpa edildi. Antiterror tədbirləri nəticəsində 30 il əvvəl işğal edilmiş Ağdərə şəhəri və ətraf kəndlər separatçılardan təmizləndi. Müzəffər Ali Baş Komandan İlham Əliyev oktyabrın 15-də Ağdərə şəhərində Azərbaycan bayrağını ucaldı.

Bu gün Azərbaycan dövləti Qarabağ və Şərqi Zəngəzürda genişmiqyaslı bərpa və quruculuq işləri həyata keçirir, işğaldan azad edilmiş bütün ərazilərə yeni nəfəs verir. Ərazi bütövlüyümüzün bərpası nəticəsində yaranmış yeni reallıqlar həm də Qarabağ və Şərqi Zəngəzürda inzibati ərazi bölgüsündə də təkmilləşdirmələri zəruri edir. Ağdərə rayonunun yaradılması təşəbbüsü də bu məqsəddən irəli gəlir.

1660,83 kv.km ərazidə yaradılacaq Ağdərə rayonuna Kəlbəcər rayonundan 735,84 kv.km, Tərtər rayonundan 851,25 kv.km və Ağdam rayonundan 73,74 kv.km ərazi verilməlidir. Ağdam rayonundan Baş Güneypəyə, Xatınbəyli, Məlikli, Qazançı, Orta Güneypəyə, Sırxavənd, Ballıqaya, Bəşirlər, Qaraşlar kəndləri və Yeni Qaralar, Kəlbəcər rayonundan Çərəktar, Çıldıran, Dəvədaşı, Mehmana, Dovşanlı, Bazarkənd, Hayad, Heyvalı,

Yayıcı, Həsənriz, İmarət Qərvənd, Çapar, Zardaxaç, Kola-tağ, Damğalı, Qızılqaya, Yuxarı Orta-tağ, Qozlu, Qozlukörpü, Narınclar, Vəngli, Çormanlı və Şahmansurlu kəndləri, Tərtər rayonundan Ağabəyli, Canyon, Gülyataq, Çardaqlı, Lüləsaz, Meqrelalay, Həsənqaya, Çiləbürt, Göyarx, Maralyansarov, Kiçik Qarabəy, Qızılloba, Seysulan, Yarımcı, Aşağı Orta-tağ, Qasapet, Dəmirli, Şıxarx, Talış, Ulu Qarabəy, Umudlu, Zəylik kəndləri və Ağdərə şəhəri Ağdərə rayonunun tərkibinə verilməlidir.

Ağdərə rayonunun yaradılması bərpa və quruculuq işlərinə mühüm töhfə olacaq

Əsasən dağlıq, şərqi hissəsi isə düzənliklərdən ibarət olan Ağdərə faydalı qazıntılarla - polimetal yatağı, əhəngdaşı və gipslə zəngindir. Ağdərə Dağlıq Qarabağın mühüm kənd təsərrüfatı rayonlarından idi, iqtisadiyyatında üzümçülük, taxılçılıq, tütüncülük və heyvandarlıq əsas yer tutub. İşğal dövründə ermənilər rayonun təbii ehtiyatlarını talan etmiş, ekologiyasına böyük ziyan vurmuşlar. O cümlədən ermənilər Sərsəng Su Anbarından respublikamızın ətraf rayonlarına qarşı ekoloji terror həyata keçirmişlər. İşğal dövründə ermənilər rayon ərazisindəki tarixi memarlıq abidələrini də ya dağıtmış, ya da onların erməniləşdirilməsinə cəhd görmüşlər.

Hazırda Azərbaycan dövlətinin milli prioriteti azad edilmiş ərazilərin bərpası və keçmiş məcburi köçkünlərin doğma şəhər və kəndlərinə qayıdırmasıdır. Ağdərə rayonunun yaradılması həmin ərazilərdə aparılacaq bərpa və quruculuq işlərinə mühüm töhfə olacaq. Ağdərənin yaradılması ilə Azərbaycanda rayonların sayı 67-yə çatacaq.

Rəşad CƏFƏRLİ,
"Azərbaycan"